Könyv

LEVEDI TÖRZSSZÖVETSÉGÉTŐL SZENT ISTVÁN ÁLLAMÁIG

Kristó Gyula monográfiája

A könyv vitairat, a szerző Győrffy György feltevését tagadva kísérli meg igazolni a magáét. Állítása szerint a magyar és török nyelvű törzseket Levedi szervezte szövetséggé, aki — neve tanúsítja — finnugor eredet volt. Házassággal megpecsételt szerződés kötötte a kazár birodalomhoz. A kagán emelte kündü rangra, azaz: a szövetség szakrális uralkodójává tette. A besenyő támadás után Levedi népével menekülni kényszerült. A kazár uralkodó azonban továbbra is érvényesíteni akarván be-

folyását, magához rendelte a fejedelmet. Levedi, akit türk szokás szerint veresége miatt halál fenyegetett, lemondott rangjáról, nem akart finnugor létére kazár „bábfejedelem" lenni, s a török Álmost, a gyulát ajánlotta szakrális királynak maga helyett.

A tanulmány 1275 jegyzetében ugyan Képes Gézának a neve sem fordul elő, mégis az ő 1964-ben írott, *A magyar ősköltészet nyomairól* című alapvető tanulmányára kell hivatkoznunk. Cáfolja, hogy Levedi neve a finnugor lenni ige származéka, Elbedüa-nak olvassa; az ótörök szó országgyarapítót jelent. Nemcsak az etimológia szól Kristó hipotézise ellen. Hogy szakrális uralkodó leköszönjön méltóságáról, mint egy leszavazott miniszterelnök — elképzelhetetlen, lehet rituális gyilkosság áldozata, mint Álmos, de közönséges alattvaló — soha. Képes Géza Kálti Márk krónikájában Győrffyt igazoló bizonyítékot talált, miszerint a honfoglalás idején is Levedi leszármazottja, Kurszán volt a kündü. A latin szövegből az ősmagyar versidomot is rekonstruálva bizonyítja, Kurszán halála után emelték Árpádot, a gyulát szakrális fejedelemmé, megszüntették a kettős fejedelemség addigi gyakorlatát.

A hosszú századokon át a türk birodalom kötelékébe tartozó magyarság gazdagabb műveltségével, az államszervezés és vezetés fölényesebb művészetének birtokában foglalhatott hazát a Kárpát-medencében, mint Kristó véli, hisszük Képes bizonyítékai alapján; a lovas-nomád kultúrák magasrendűségét elegendő argumentum igazolja. Kristó feleslegesen védekezik, hogy nem ígérhet „könnyű szórakozást", mert izgató olvasmány ez a gazdag anyagot feldolgozó monográfia, hiszen a laikust is arra kényszeríti, szembesítse megállapításaival a maga bizonyára hézagos történelmi, irodalmi, néprajzi, művészeti ismereteit, hát még a szakembert. *(Magvető)*

Sik Csaba